

ประเพณีล้านนา : ประเพณีปีใหม่เมือง

เผยแพร่โดย มูลนิธิหลวงปู่ทวน

ความสำคัญของปีใหม่เมือง

ปีใหม่เมือง นั้นมีความหมายและความสำคัญต่อคนล้านนาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเริ่มต้น ให้เกิดความเป็นมงคลแก่ชีวิต ความมั่งคั่ง ความสุข โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (มณี พยอมยงค์, ๒๕๔๓ หน้า ๕๑; โองเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา, ๒๕๕๑ หน้า ๕)

๑. เป็นการเปลี่ยนปี เปลี่ยนศักราช

ตามระบบปฏิทินและโหราศาสตร์ เมื่อถึงวันสังขานต์ ล่องจตุศักราชจะเลื่อนขึ้นอีกหนึ่งปี ในหนังสือปีใหม่เมือง หรือปักกะทินล้านนา ใช้ศักราช ๒ ระบบ คือจตุศักราช และพุทธศักราช ซึ่งจตุศักราชนั้นได้รับอิทธิพลมาจากพม่า ซึ่งน้อยกว่าพุทธศักราชจำนวน ๑๑๘๑ปี

สังฆราชบุพโสรหนต์ ชาวพม่าเป็นผู้ตั้งขึ้น ชาวล้านนารับเอาระบบปฏิทินที่พม่าตั้งจตุศักราชขึ้นมาใช้ก่อน พุทธศักราชจะเข้ามามีอิทธิพลในภายหลัง อาจเป็นเพราะอดีตล้านนาเคยตกอยู่ใต้อิทธิพลของประเทศพม่า และรับตำราการคำนวณปฏิทินมาจากพม่า จึงใช้ระบบจตุศักราชเป็นหลักในการคำนวณ

๒. เป็นการเตือนตน สำนวญตรวจสอตนเอง

เริ่มเข้าสู่ปีใหม่ จะเป็นช่วงเวลา queเปลี่ยนผ่านชีวิต การเปลี่ยนปีทำให้อายุเพิ่มขึ้น เป็นผู้ใหญ่ขึ้น เป็นการย้ำเตือนของวันและวัยที่เพิ่มขึ้น และสำนวนตรวจสอตนเองทบทวนอดีตที่ผ่านมา ได้ทำอะไรไว้บ้าง สิ่งที่ดี สิ่งที่ไม่ดี ก่อเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด และวางแผนการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ไม่ตั้งอยู่กับความประมาท ยอมรับในความจริง ความโรยราของสังขาร และการวางตัวให้เหมาะสมกับวัย

๓. เป็นการชำระสะสางสิ่งหมักหมม

การเข้าสู่ปีใหม่ ในวันสังขานต์ล่องตามจารีตประเพณี จะต้องทำความสะอาดบ้านเรือน ซักที่นอนหมอนมุ้ง อาบน้ำ ดำหัว นุ่งผ้าใหม่ เพื่อเริ่มต้นสู่ปีใหม่ ดังนั้นสิ่งสกปรกที่หมักหมมมาตลอดทั้งปี จะต้องได้รับการชำระสะสาง ให้สะอาดหมดจด รวมถึงการชำระล้างจิตใจให้สะอาด บริสุทธิ์ ปราศจาก ความเศร้าโศก ความหม่นหมอง ที่เกิดขึ้นในใจ เพื่อเข้าสู่การเริ่มต้นที่ดีงาม

๔. เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง

เมื่อทบทวน สำนวนตรวจตรวจสอบตัวตน และชำระล้างจิตใจที่เศร้าหมองให้สะอาดแล้ว ก็จะมีแต่ความสุข เบิกบานเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ ด้วยสิ่งดีงามเป็นมงคล เช่น การนุ่งผ้าใหม่ การสระเกล้าดำหัว การทำบุญ ทานขันข้าว ปักตุง สืบชะตา บูชาเทียนปีใหม่ ฯลฯ พิธีกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่สร้างความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เสริมสร้างขวัญกำลังใจ และพลังในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

๕. เป็นการรำลึกถึงบุญคุณ

กิจกรรมในวันปีใหม่เมือง เป็นช่วงเวลาที่เราจะได้มีโอกาสพบเจอกับ ผู้มีพระคุณต่างๆ เพื่อไปสุมาคารวะ ดำหัว คือการไปขอขมาลาโทษที่ได้ล่วงเกินด้วยกาย วาจา ใจ และขอพรปีใหม่จากผู้มีพระคุณ เช่น พ่อ แม่ ปู่ย่า ตา ทวด ญาติพี่น้อง ครูบาอาจารย์ ผู้ที่เคารพนับถือ เพื่อแสดงความกตัญญู รำลึกในบุญคุณ และเยี่ยมเยือนไตร่ถามสารทุกข์สุกดิบ

ที่มา : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ประเพณีล้านนา. (<https://lannainfo.library.cmu.ac.th/lannatradition/newsyear-important.php>)